

MOJA INTENZÍVNA INDICKÁ ZÁLEŽITOSŤ!

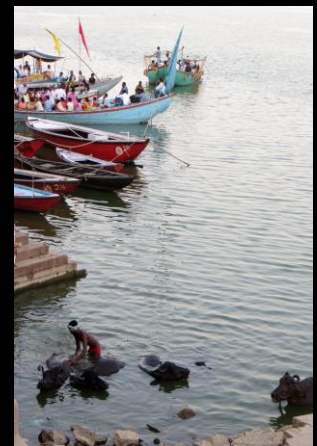
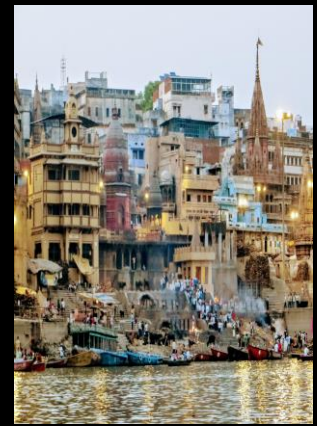
PRÍBEH, KTORÝ NEVZNIKOL Z PREČÍTANIA, ALE KTORÝ SOM PREŽILA. ŠIVA, MANIKARNIKA, GANGA AARTI, MAHARADŽOVIA, SÁDHUOVIA, TROJZUBCE, ŠIALENÁ ZMES FARIEB A HLUKU, OMAMNÁ VÔŇA KORENIA, HODVÁB, RIKŠE, TUK-TUKY, OSPALÝ STREDOVEK A NEKONEČNÉ SPIRITUÁLNO. O ČOM PÍŠEM :-)?

O JEDNOM Z NAJSTARŠÍCH A NAJPOSVÄTNEJŠÍCH MIEST SVETA! NECH SA PÁČI, MYSTICKÉ **VARANASI** V ŠTÁTE UTTAR PRADESH NA PRAVOM BREHU GANGY S 5-TISÍCROČNOU HISTÓRIOU, STOVKOU GHÁTOV A NÁDHERNÝMI PALÁCMI MAHARADŽOV.

Varanasi je jedným z najstarších miest sveta a pravdepodobne najstaršie mesto Indie. Mark Twain o ňom napísal: „*Varanasi je staršie než história, staršie než tradícia, dokonca staršie než legendy a ešte dvakrát tak staré ako to všetko dohromady.*“ Za starobylé sa považovalo už v čase, keď Rím ešte len vznikal. A keď Budha prišiel predniesť svoju prvú kázeň do Sárnáthu (susedné mesto), Varanasi už bolo vyspelým centrom obchodu. A prečo je považované aj za jedno z najposvätnějších miest? Lebo je najhinduistickejším mestom na svete (niečo ako Mekka pre moslimov) a súčasne svätým mestom pre budhistov, džinistov a sikhov. Apropo Budha, narodil sa v Nepále, no prvú kázeň mal v Indii, v meste Sárnáth (jedno zo štyroch hlavných posvätných miest budhistov), ktoré som tiež navštívila. Staré texty hovoria, že keď tu pred 2500 rokmi predniesol svoje prvé kázanie, „*roztočil Koleso Zákona*“, t.j. koleso dharmy známe ako *Dharmačakrapravartana*.

Ja a Varanasi

Mala som samozrejme obrovský rešpekt, či skôr obavu, ako Varanasi strávim :-). Vedela som, že ak náhodou padnem do kategórie ľudí, ktorých indický "folklor" nadchne, stane sa tak v Agre, v Delhi (Dillí) alebo v modernejšom New Delhi (Naí Dillí), no tým sa "hitparáda" uzatvorí. Mňa však nadchlo práve Varanasi! Varanasi??? Ved' zosobňuje indické šialenstvo v tom naozaj najdrsnejšom a najsurovejšom prejave a nielen neskúseného, no aj skúseného cestovateľa podrobí exaktnej šokovej terapii :-). Súhlasím, no mňa Varanasi svojím zvláštnym spôsobom dostalo, a to ako v pozitívnom, tak aj v šokujúcom zmysle slova. Nič iné sa mu v Indii nevyrovnalo (pozor však, nebola som v rámci tejto obrovskej krajiny takmer nikde a stavím sa, že Rajastan, Darjeeling, Sikkim a oblasti Ladakhu a Kašmíru by mnou tiež veľmi zatriasli :-)! Negatívny zážitok som nemala, ak si odmyslím neuveriteľný hluk, ťažkosti s dýchaním (neskutočný smog a prach), horúčavu (45 stupňov, varíte sa zaživa) a chvíľkové privykánie si na špinu, smrad a la maštal' a rozpačité pocity, keď som prvýkrát uvidela ohne s horiacimi telami nebohých hinduistov na ghátoch (vlastne, prvýkrát som to videla v Nepále a bol to šok, potom som sa presunula do Indie a zas to

bol šok). Inak fantázia :-)! Už sa však nedočkavo natíska otázka, prečo sa mi Varanasi páčilo? K tomu nižšie, aj keď neviem, či sa to dá vysvetliť :-). Aby som nebola nespravodlivá, vrátim sa k téme mojich indických topiek. Výnimočne silný pocit som mala aj v Agre, keď som prvýkrát uvidela Tádž Mahal. Wow!! Tá stavba (inak najkrajšia stavba postavená z lásky na svete) je ohromujúca, oveľa oveľa krajšia než na fotkách a zasluhuje si osobitný príspevok (napíšem neskôr). A žasla som aj na niektorých ďalších miestach a pri ďalších fascinujúcich stavbách v Agre a Dillí. Ale komplexne (spirit, vnemy, zážitky) považujem za indický bombónik Varanasi, a to aj napriek tomu, že Agra a Naí Dillí boli veľkolepými ukázkami modernej Indie, o poznanie čistejšie a civilizovanejšie. Ale o to práve ide – vo Varanasi akoby zastal čas a Vy tak exkluzívne nazriete do indickej histórie, zažijete pretrvávajúci stredovek! Toľko podnetov, ktoré zvedavému oku a otvorenej mysli ponúkne Varanasi, budete inde hľadať len ťažko. Varanasi je jednoducho šialene intenzívne - lepším slovom sa vystihnúť nedá.

Mesto smrti alebo mesto života?

Keď som si prečítala jeden článok označujúci Varanasi za mesto smrti, prišlo mi to scestné. Je pravda, že do Varanasi prichádzajú chorí a starí, aby tu dožili a boli spálení, no takých ľudí nevidíte a samotné spaľovanie sa deje len na určených ghátoch (tam áno, tam je smrť všadeprítomná). Pre hinduistov je Varanasi šťastným miestom, lebo veria, že ak práve tu budú spoplnení, dosiahnu vytúženú cestu do večnosti a radostné vykúpenie z kolobehu reinkarnácií (*mokši*). Spaľovanie je len jednou stránkou Varanasi, navyše prirodzenou pre hinduistov. V mojom ponímaní je to mesto života, radosti, osláv, farieb a hudby. Je všeobecne vnímané ako významné kultúrne centrum Indie. Žili tu a žijú tu mnohí indickí filozofovia, básnici a hudobníci.

Jedna z mnohých hudobných škôl vo Varanasi (Janka Onufráková)

Ak si odmyslíme spaľovacie gháty, mesto žije a vibruje takou energiou, že viac života by sa doňho ani nevmetilo. A k tomu všetkému máte pocit, že Brahma, Višnu, Šiva s milenkou Párvati, roztopašný Krišna a ostatní bohovia (aj tí "Vaši") nad Vami držia dohľad, až tak silná viera sa vznáša tamojším vzduchom! Varanasi má mnoho prívlastkov. Je nazývané mestom chrámov, svätým mestom Indie, mestom svetla alebo mestom učenia. Pre mňa bola jeho návšteva ohromným, miestami rozprávko-magickým zážitkom, doslova cestovateľskou čerešničkou. Škoda, že sa to všetko nedá odfoťiť. Fotka

V uličkách Varanasi (Janka Onufráková)

kvetov, vône, chaos (šialený, no organizovaný), hluč (predstavte si, že stojíte u nás na veľkej križovatke, všetky autá dostanú naraz zelenú, vyrútia sa, začnú trúbiť a neprestanú, až kým neprídu do cieľa), kravy, ťavy, kone, capkovia s rozprávkovo zatočenými rohami, ovce, kozy a túlavé psy (všetky tieto zvery popri Vás v tých úzkych uličkách - kto má prednosť :-)?), byvoly chladiace sa v Gange (fakt horúco, my sme mali 45 stupňov a celý deň sme chodili, v Dillí detto a raz sme mali až 48 stupňov a v Agre nám z horúčavy odpadla jedna účastníčka expedície), neuveriteľný spirit, množstvo filozofií a náboženstiev (hinduistická majorita, no aj džinisti, sikhovia, budhisti, kresťania a moslimovia), sádhuvovia (svätí muži), vôňa kadidla, plavba loďkou po Gange (akoby plavba do minulosti), západ slnka nad Gangou, večerný hinduistický ceremoniál Ganga Aarti ("Zatváranie Gangy" - deje sa každý večer a chodia naň davy veriacich - pre mňa jeden z najimpresívnejších zážitkov vôbec) a s ním spojená Ganga Pudža (veselá oslava hinduistických bohov s hudbou, horiacimi ohňami a tancom)! Bola to sila, keď sa pri západe slnka začal ceremoniál a ja som nechápajúc pozerala zo svojho člnka, čo sa deje ... kto nezažil, nevie o čom píšem, ale kto zažil, vie, že na také momenty sa nezabúda!

nezachytí takmer nič z prežitého, len fragmenty. A to už nehovorím o momentoch, kedy kvôli krásnu alebo zvláštnu zabudnete fotiť :-). Každopádne, je to veľmi fotogenické mesto.

Zopár mojich tagov

Boh Šiva, Maharadžovia, prastaré tradície, posvätná Ganga (čistá, bez odpadkov, nezapáchajúca), trojzubce v rukách detí a veriacich, farebné loďky, gháty, Manikarnika, hromady veľmi drahého dreva na spaľovanie, prenádherne indické paláce plné rozprávkových príbehov, kaviarničky s výhľadom na Gangu, labyrint vibrujúcich uzučkých uličiek kľukatiacich sa do všetkých možných strán (tzv. *galis*), kotlíky a panvice s voňajúcou masala dosou, pani puri a šošovicovým dal bhat, všetky možné (aj nám neznáme) druhy korenia - nielen obligátna kurkuma, kardamon a chilli, ale aj sušené mleté mango a pod., tiež oriešky a čaje tej najvyššej kvality, hudba a sitary, rozviate farebné sári indických žien a dievčat, náhrdelníky zo živých (zväčša oranžových)

K tomu všetkému tisícky veriacich, ktorí spievali a modlili sa na brehu alebo vedľa mňa vo svojich člnoch a nad našimi hlavami mesiac v splne - dramaturgia hodná výborného, neokukaného filmu :-)! No a ja som si tam niekde pustila po posvätnej (a vyčistenej) Gange svoj košíček s kvetmi a sviečkou (mali sme si pritom niečo želať). Moja rada znie, ak niekedy pôjdete do Varanasi, toto nevynechajte! Mne osobne až tento ceremoniál nádherne podčiarkol (zhustil do jedného resp. urýchlil uvedomenie si), čo je na Varanasi neopakovateľné a prečo sa v súvislosti s ním skloňuje mystickosť a magickosť.

Ganga a gháty

Rieka Ganga nie je pre hinduistov obyčajná rieka. Predstavuje telo bohyně, ktoré ozdravuje, dodáva životnú silu a otvára čakry. Hinduisti veria, že kúpeľ v nej očistí človeka od hriechov.

Rieka Ganga pri začínajúcom západe slnka a drevo na spaľovanie mŕtvych (Janka Onufráková)

Moje postrehy: Ganga bola čistá, bez odpadkov, voda v nej nijako nezapáchala. Ako to viem? Sedela som v lodke vyše dvoch hodín a bola som od vody vzdialená max meter. Toto mi nikto nechcel veriť, ani ja som najskôr neverila :-), lebo z rôznych fotiek som videla a od niekoho počula, aké hromady odpadu sú v rieke i na brehu. Ale Ganga bola čistá (dobré to vidno na mojich fotkách) a je to nedávna zásluha indického (inak kontroverzného) premiéra Narendru Modiho, ktorý sa veľmi angažuje v tejto oblasti. Príklad jeho ekologických aktivít: zhruba za neuveriteľných 200 tisíc dolárov vydražil svoj oblek (jeho meno bolo na obleku vytkané do zlatých prúžkov) a vydražil aj mnohé cennosti, pričom výťažok venoval na program vyčistenia Gangy.

Popri rieke sa tiahne asi stovka ghátov - ide o široké schodiská, ktoré spájajú chrámy a paláce stojace v horných častiach strmých brehov Gangy so samotnou riekou. Niektoré sú verejné, niektoré spoplatnené a niektoré sú súkromné a neprístupné (gháty vysokopostavených alebo bohatých Indov). Nemáte šancu prejsť za deň všetky. Pre turistov je lákadlom spaľovací ghát Manikarnika, oslavný ghát Dashashwmedh alebo palácový ghát Rana Mahal. Snom (veľmi drahým snom) každého hinduistu je nechať sa spáliť na gháte Manikarnika a odplávať po Gange do večnosti, priamou cestou do neba, bez návratov do pozemského života (*mokši*).

Zákaz fotenia alebo ani nie?

Veľká výstraha - na fotenie horiacich pahrebísk z brehu zabudnite! Na rozdiel od Nepálu, kde sa spopolňovanie môže zvečniť na foťák alebo kameru, je rovnaký počin v indickom Varanasi nemožný. Davy miestnych nonstop striehnu na cudzincov a ak Vás prichytia pri fotení, dostanete bitku (už sa to stalo nejednému turistovi a ja len potvrdzujem, že miestni sa mi zdali naozaj agresívni). Konkrétne, môžete fotiť gháty a ich okolie, NESMIETE však fotiť ohne. Paradoxne, bez obmedzenia môžete fotiť z loďky! A čo v takej situácii? Veď Manikarnika je jeden z highlightov Varanasi - kolosálny ghát, obklopený nádhernými palácami, vežami a chrámami. Bezprostredné okolie je majestátne krásne, no keďže väčšina spaľovaní sa odohráva práve tu (vo dne aj v noci), nevyhnete sa na tomto mieste (aj keď nie ste hinduisti) zvláštnemu, pietnemu pocitu. Hneď, ako som prišla, dostala som dôrazné prednášky a varovania od miestnych, nech nefotím (a to som mala foťák schovaný)! Bolo mi ale veľmi ľúto nefotiť si Manikarniku, veď ide o suverénne jeden z najznámejších ghátov, ktorý je vyobrazený takmer na každej pohľadnici z Varanasi. Samozrejme, nemala som záujem o foto horiaceho tela, o to mi absolútne nešlo, chcela som fotku Manikarniky z diskkrétnej vzdialenosti (asi nevhodný príklad, ale predsa: predstavte si, že ste na treku okolo Annapurien a neurobíte si fotku ani jednej z nich). Stála som tam bezmocne a netrúfla si vytiahnuť foťák. No čo sa nestalo? Priplietol sa ku mne indický chlapík, tváril sa vlúdne a milo, ukázal mi služobný preukaz, že je zamestnanec vlády (či reálne bol, nevedno, no minimálne pôsobil kultivovane, mal výbornú angličtinu a nechcel žiadne peniaze za výklad a sprevádzanie). Veľa som sa od neho dozvedela, bol nadšený, že som zvedavá a že ma všetko zaujíma. A ako mi vysvetľoval realie, pýtala som sa ho priebežne, či si môžem odfotiť to a to (ukazovala som mu konkrétne miesta) a on ma usmerňoval. Ako som však fotila pod jeho dohľadom, podaril sa mi pri tých desiatkach stlačení spúšte záber (dva, tri) aj na horiace ohníky.

Spaľovací ghát Manikarnika (Janka Onufráková)

On si nič nevšimol (alebo si všimol, no neriešil to) a ja som s fotením radšej rýchlo prestala. Len nerozumiem, prečo je tolerované fotiť to isté miesto z loďky a ešte z bližšej vzdialenosti a už vôbec nemám pochopenie pre rozšírený biznis miestnych, ktorí Vás za bakšiš povodia a vezmú na miesta, odkiaľ si môžete pod ich "ochranou" všetko beztriestne pofotiť - veď to už je doslova obchod so smrťou ...!

Antyeshi Sanskara

Spaľovací rituál má názov *Antyeshi Sanskara*. Musí sa vykonať správne, s dokonalou presnosťou, aby duša mŕtveho našla cestu k posmrtnému životu a netrápila svojich žijúcich príbuzných. Poslednej rozlúčky sa zúčastňujú len mužskí príbuzní (na rozdiel od Nepálu, kde som videla na obradoch aj ženy). Telo nebohého prinesú zabalené do oranžového plátna, ktoré je posypané kvetmi. Na brehu Gangy ho pokropia posvätnou vodou, ktorú mu nalejú aj do otvorených úst. Potom telo položia vedľa ostatných nebožtíkov a keď sa dostane na rad, pozostalí mu postavia vlastnú hranicu. Tú zapáli večným ohňom najstarší syn (aj za večný oheň sa platí). Drevo si pozostalí buď donesú alebo si ho priamo na mieste kúpia. Drevo je veľmi drahé (v Indii je málo stromov), stojí cca polročný plat. Väčšina ľudí si ho nemôže dovoliť, lebo plat im nestačí ani na bežné prežitie. Videla som aj jednu obhorenú mŕtvolu v Gange a bolo mi vysvetlené, že na spálenie do tla nebol zjavne zakúpený dostatok dreva a tak sa telo nechalo napospas živlu vode. Bohatí Indovia si musia za drevo priplatiť a väčšinou pridávajú aj voňavé santalové drevo (pri spaľovaní eliminuje zápach horiaceho tela). Obrad stojí (orientačne) od 200 do 8 000 EUR. Údajne, krátko horia ľudia s dobrou karmou a dlho horia ľudia so zlou karmou (asi len povera). Telo horí na hranici 3 hodiny. Popol sa následne rozpráši do rieky. Všimla som si na obrade aj mužov oblečených v bielom a môj indický vládny "sprievodca" mi vysvetlil, že ide o rodinných príslušníkov nebohých. Najšpinavšiu prácu okolo spaľovania (a všeobecne tie najhoršie práce vôbec v každom odvetví) vykonávajú ľudia nepatriaci do žiadnej kasty - tzv. nedotknuteľní (*daliti*). Stoja

Nedotknuteľný pri vážení dreva určeného na spaľovanie mŕtvych (Janka Onufráková)

na okraji spoločnosti, sú to vydedenci. Majú naozaj nesmierne ťažký život. Kasty sa im vyhýbajú, lebo ich prítomnosť alebo dokonca len samotný ich tieň môže údajne spôsobiť rituálne znečistenie. Preto dotyk medzi dalitmi a príslušníkmi kást neprichádza do úvahy. Úlohou nedotknuteľných pri obrade je okrem iného aj rozbíjanie hlavy nebohému na hranici, aby vypustil dušu (to som našťastie nevidela).

Tiež som sa dozvedela, že spaľovať sa bežne nechávajú aj cudzinci, minule nejaká Švajčiarka. Prídu do Varanasi dožiť a zaplatia si spálenie na gháte. Čo ja viem? Nie zlé miesto na pohreb - nech to ale nedajbože nevyznie morbidne (som jemnocitná duša), myslím tým to, že v posvätnom Varanasi je naozaj silne koncentrované duchovno a to spolu so špecifickým *genius loci* (tisícročná história) vytvárajú sympatickejšie miesto na pohreb a "kulisy" pre výnimočnejší obrad než je zakopávanie do anonymnej zeme alebo kremácie v pochmúrnych budovách.

Nespaľujú sa tehotné ženy, malé deti do štyroch rokov (pretože ich duše sú čisté a nepotrebujú očistný rituál), ľudia uštipnutí kobra (kobra je v očiach hinduistov posvätná) a chorí s leprou (apropo, v Indii som videla niekoľko stredísk na výskum a liečbu lepry). Týchto ľudí po smrti zabalia do pohrebného rúcha, položia na brvno, na plece im dajú ich adresu (aby "vedeli, kam majú ísť") a pošlú ich po prúde Gangy. Ak ich nájdú plávať sádhuovia, údajne ich oživia a pošlú späť domov. Ale nastal čas zmeniť už tému :-).

Milovníci nákupov zajasajú

Služby a tovar predstavujú nevyčerpatelnú tému. Kto má rád trhy a obchodíky s tovarom od výmyslu sveta, príde si na svoje :-)! A ženy sa ešte navyše môžu nechať ukolísat' pod ťarchou hodvábu, pašmíny a pašmíru. Sú tu mnohé vychytené manufaktúry na výroby z hodvábu a ich nakupovanie je doslova obradné :-). Ako to prebiehalo? Dostavila som sa do manufaktúry (akoby rodinný dom), zoznámila som sa s majiteľom, usadil ma na zem na koberček blízko ventilátora (nie za trest, je to proste obyčaj sedieť na zemi), ponúkol mi vodu a čaj a potom mi začal ukazovať šatky, šálky, vankúšiky, látky, prehozy na posteľ atď., s detailným popisom, ako dlho trvá zhotovenie toho ktorého výrobku a z čoho je vyrobený. O hodinu som už bola zahádzaná, všetky látky na mne a už som si nepamätala, čo som vlastne videla pred minútu :-).

V manufaktúre s tkaným tovarom ma zahádzali metrami hodvábu a kašmíru, mám ich na vystretých nohách (Janka Onufráková)

Absolútna povinnosť je zjednávať. Predavač by sa síce potešil zárobku, ak by ste bez zjednávania zaplatili prvý nástrel ceny (väčšinou ide o 3-násobok ceny alebo aj viac), no radosť z takéhoto predaja bez „tanečkov“ by sa nedostavila. Skôr sú zvyknutí a baví ich obligátne zjednávanie. Ak tovar chcete a cena sa Vám zdá stále privysoká a na predavača už nič nezaberá, zdvihnite sa, akože odchádzate, a ak predavač na Váš fingovaný odchod nereaguje, viete, že je to jeho hranica. V tejto manufaktúre som kúpila štyri šatky (šálky).

Pokiaľ ide o indické oblečenie, sári a lehengy sa mi nepáčili (na Indkách áno, niektoré boli ako princezné, no do našich pomerov nie), ale pandžáby (kurty) sa mi páčili veľmi, kúpila som si dva v Nai Dilli. Ďalším typom na suveníry pre baby sú indické náramky. Drevené, sklenené, kovové a iné, Indky ich milujú všetky a platí pravidlo: čím viac, tým lepšie :-). Zdobia nimi aj svoje deti, dokonca aj bábätká (videla som jedno dievčatko - bábätko, ktoré malo náramky okolo členkov). Je jedno, z akej kasty sú, či sú chudobné alebo majetné, náramky im nechýbajú. Nosia ich pri každej príležitosti. Niektoré indické herečky vyzerajú s náramkami a inými šperkmi doslova ako bohyne a celá India ich miluje :-).

Gastronomické služby resp. útok na iné zmysly - India sa považuje za absolútny gurmánsky raj. Od množstva jedál, korenín a voňavých čajov sa Vám zakrúti hlava :-). Mne osobne sa indické kombinácie korenín v niektorých jedlách zdali "too much". Apropos, väčšina ľudí patriacich do najvyššej kasty sú vegetariáni. Konzumácia mäsa resp. jeho podiel v strave však veľmi závisí aj od ročného obdobia a od toho, či ide o sever Indie alebo iné územia, a podobne. Nechcela som riskovať, jedla som výlučne v super reštauráciách a možno som tak definitívne prišla o pouličné gastro-zážitky, ale tie som si bez problémov v Indii odpustila. Vôbec nie som na nič háklivá, inde v Ázii som si starosti nerobila, no isto viete, že práve India je negatívne svetoznáma tým, že bežný turista tu nedopadne dobre (stačí sa len nadýchnuť a príde Vám zle) ... mali sme kočku v skupinke, mladú babu, skončila v nemocnici v Nai Dilli na infúziách. Hygienický štandard, horúčavy stúpajúce k 50-tkam, šialené množstvo odpadkov, choroby atď., to všetko predstavuje priveľké riziko. Jedna milá reminiscencia – v Indii bežne uvidíte maličké chodiace vývarovne, v podstate pojazdné kuchynky s kuchárkami :-).

Pokiaľ ide o služby, Indovia sú vychýrení kaderníci a holiči.

Indickí holiči a kaderníci majú dobré meno (Janka Onufráková)

Môžete sa tiež nechať pomalovať henou. Ja som váhala, ale potom som si to rozmyslela, lebo hoci ide o krásne kresby (priam umelecké diela, veľmi decentné), vydržia cca až tri týždne. Keďže sa maľuje ruka ženy od prstov až po zápästie, je to dosť nápadné a o pár dní som mala letieť domov, tak preto som túto procedúru vynechala.

Môžete si nechať vyveštiť, skočiť na ajurvédsku masáž alebo jogu. A ak by ste nevedeli, čo s časom, môžete sa prihlásiť na kurzy všeličoho od výmyslu sveta, aj na kurz indickej astrológie :-).

Ešte, pokiaľ ide o tovar a služby, je extrémne otravné byť pod mínometnou paľbou všelijakých ponúk. Každú minútu Vás niekto osloví, či nechcete taxík, rikšu, šatku, náramok, pohľadnicu, hašíš, marihuanu, atď. Treba sa obrniť obrovskou dávkou trpezlivosti, aby ste pri ponuke číslo 599 už niekoho nezmlátili. Rozhodne neodporúčam (ak nemáte skutočný záujem) púšťať sa do debaty s predávajúcim, lebo sa ho nezbavíte ... pochopila som to rýchlo :-).

Ďalšou, smutnou kategóriou sú žobrajúci, aj deti :-((... aj ich musíte ignorovať, nemáte na výber. Toto bolo pre mňa ťažké ... rozdala som všetko možné: deku (poslúžila v Tibete, keď sme mrzli a ako vlastná prikrývka vo vlakoch), zámok na kufor (nie ten základný, ale taký špeciálny, veľký, odporúča sa na nočné cesty vlakom, aby ste si batožinu upevnili o nohu postele alebo o niečo a neprišli tak o ňu počas spánku), kozmetiku (maminky s deťmi si umývajú vlasy v rieke a vzali si ju vďaka), jedlo (miestne z obchodu – snacky, aj vlastné zásoby ako napríklad oriešky a flapjacky), peniaze, perá (mala som veľa pier, lebo som vedela, že indické ale aj nepálske deti si nepýtajú sladkosti, ale chcú perá a strhla sa o ne aj bitka, museli sme oddeľovať staršie deti od menších, aby dostalo každé), proste, dávala som, čo som mohla, no nie je šanca dať každému a ignorovať ich mi bolo zaťažko, tak som aspoň každému ďalšiemu hovorila "prepáč". Ešte jedna nepríjemná skutočnosť týkajúca sa Dillí – úradovali tam gangy cca 6-12 ročných detí, ktoré v podstate nežobrali, ale ľudí prenasledovali a rovno im vytrhávali z rúk tašky, boli agresívne, možno zdrogované.

Ľudia a náboženstvo

Ľudia ma vždy „bavia“, pokiaľ ide o cudzie krajiny. Sústredene ich vnímam, páčia sa mi tie odlišnosti. Častokrát som fascinovaná rozdielmi, no nemenej často si uvedomujem, že sme si všetci v mnohom veľmi podobní. Každopádne, vždy ma zaujíma, ako ľudia inde žijú, ako sa správajú, ako sa tvária a najradšej fotím práve ľudí (nie vždy sa to dá, napríklad Tibeťania boli hákliví, ani v Afrike sa to nie vždy dalo).

India je obrovská krajina, nesmierne ľudnatá. Zhruba 17 percent celkovej populácie žije práve tu. Preto písať o indickom ľude by bolo na traktát. Základná informácia je, že indická hinduistická spoločnosť sa prísne delí do štyroch kást. Aké zásady platia pre indický (dosť unikátny) kastový stratifikačný systém, by tiež bolo na osobitnú kapitolu.

Aspoň stručne zopár mojich postrehov a dojmov (neplatia výlučne pre Varanasi, ale v globále pre všetky mestá, ktoré som v Indii navštívila). Mierne ma zaskočilo to kvantum individuí. U nás bežne nevidíte ľudí, ktorí by výrazne vyčnievali zo „šedého“ priemeru. Za to v Indii sa na každom kroku čudujete a neviete „vynadívať“, lebo také prapodivné typy ste zaručene ešte nevideli – v podstate len muži, lebo žien som videla jednak pomenej a jednak pôsobili viac-menej úplne bežným dojmom. Niektoré boli neuveriteľne krásne a samozrejme úžasne exotické (už päť Indiek sa stalo Miss World). Chalanom sa páčili, no niektorým viac Nepálky :-).

Na vlakovej stanici. Čakám v brutálnej horúčave na svoj vlak spolu s miestnymi (Janka Onufráková)

Pokiaľ ide o neobvyklé typy, uvidíte okrem iného mužov natretých popolom alebo ovešaných kvetmi, s dlhými vlasmi, askétov, náboženských pútnikov v oranžovom, mužov takmer bez oblečenia, a podobne.

V Indii prevládajú a dominujú muži, sú uprednostňovaní aj pokiaľ ide o novonarodené deti. Bežným, smutným javom je tu zabíjanie novonarodených dievčatiek.

Ľudia vo Varanasi. Potulujem sa pri západe slnka popri Gange (Janka Onufráková)

Tiež som si všimla priepastné rozdiely medzi chudobnými ľuďmi (drvivá väčšina) a extrémne bohatými. Ďalej, kriticky musím poznamenať, že pre Indov sú cudzinky viac než zaujímavé. A určite nie je príjemné čeliť tým ich pohľadom. Pre európsku turistku je to ešte horšie než v arabských krajinách! Rešpektovala som všetky zvyklosti, tzn. nenosila som tielka, veľmi krátke sukne ani veľmi krátke šortky, dokonca žiaden make-up, aj tak nepomohlo. Ako príklad: po hodinách chôdze, unavená zo slnka, som si sadla do trávy v jednom archeologickom parku blízko Varanasi, hneď ku mne došla skupinka mladých Indov (do tesnej blízkosti, doslova sa ku mne sklonili a mala som ich pár centimetrov pred nosom), keď som ich slušne poprosila, nech odídu, nepohli sa ani o krok, doslova civeli a fotili si ma. Až keď ich o to požiadal Lacko (účastník našej expedície s bodyguardovskou postavou), urobili pár krokov dozadu, no neodišli, a tak som odišla ja. Žiaľ, slovanské typy dievčat sú pre Indov ako magnet. Často ich spájajú s Ruskami, ktoré tam v hojných húfch robia spoločníčky bohatým biznismenom najmä z Dillí a Bombaja. Ale väčšina Indov bola normálna, milá.

Ľudia vo Varanasi. Všade ich je veľa, nikdy nikde nebudete sami (Janka Onufráková)

Sama by som však do Indie nešla. Je inak paradoxné, že práve v krajine, kde vznikla kámasútra, je frustrácia mužov tak extrémna. Dôvodom je možno skutočnosť, že indická spoločnosť je silne maskulínna, uprednostňujú sa synovia pred dcérami. Sú vychovávaní v duchu, že ženy musia poslúchať a slúžiť im. Preto nemajú o ženách veľmi vysokú mienku. Nie zriedka v rodinách padajú

"výchovné preplesky" len tak, aby si žena pamätala, že má poslúchať. Rozmaznaní synáčikovia začnú žiť so ženou reálne až po svadbe (často až po 30-tke), dovtedy však na nich blikajú prekrásne Indky z bollywoodskych telenoviel alebo (na ich vkus) odhalené herečky z amerických a iných filmov - toť silný nápor na dospievanie indického muža, ktorý je v reálnom živote obklopený zahalenými Indkami a po svadbe väčšinou zistí, že Indky sú (údajne) zdržanlivé.

Pokiaľ ide o národu, v porovnaní s inými ázijskými národmi by som Indov do typickej "slniečkovej" kategórie nezaradila, hoci sa usmievali a boli milí. Totiž, niektoré ázijské krajiny mám zafixované ako národy neskutočne usmiatych a šťastných ľudí, no Indov by som takto neoznačila. Ešte raz zopakujem, mnohí boli usmiati, zlatí, no už mám "latku" nastavenú asi príliš vysoko, inak povedané, videla a zažila som ďaleko viac usmiate národy. Na druhej strane treba povedať, že Indovia si vedia skutočne vychutnávať život. Hoci sú chudobní, pôsobia bonvivánsky – družne debatujú, popíjajú čaj, radi tancujú, milujú hudbu, čítajú (negramotnosť sa znižuje), proste, vychutnávajú si prítomný okamih a rozhodne nepôsobia vystresovane, nikam sa neponáhľajú.

V Indii budete často vídať svätých mužov - sádhuov (slovo *sádhu* pochádza zo sanskritského slova "*sadhana*", čo znamená duchovné cvičenie). Celý život sádhu je duchovným cvičením. Najskôr (na začiatku duchovnej cesty) sa sádhu vymaní zo svetského života (zriekne sa pôžitkov, bohatstva, odíde z práce, od rodiny a priateľov) a potom prostredníctvom odriekania, meditácií a jogy smeruje k osvieteniu. V západných krajinách sa sádhuovia preslávili svojimi nadprirodzenými schopnosťami, ktoré dodnes nevedia vysvetliť ani vedci. Spoznáte ich ľahko, podľa dlhých, často rozstrapatených vlasov, niektorí pôsobia doslova asketicky (sú vychudnutí) alebo sú natretí popolom (ochrana pred horúčavou a v zime pred chladom). Pozor na podvodníkov, ktorí posedávajú s laptopmi a mobilmi, striehnu na turistov a za fotku si pýtajú peniaze. Skutočným sádhuom ste ukradnutí, meditujú a cvičia bez známky záujmu o okolitý svet a za prípadné foto (väčšinou im nevadí, lebo sú oslobodení od vlastného ega) si nepýtajú peniaze.

Môžete sa stretnúť aj s džinistami, ktorých spoznáte podľa toho, že niektorí chodia „bielo odetí“ (nosia biele rúcha) a niektorí „vzduchom odetí“ (nenosia žiadny odev, chodia nahí). Bola som aj v džinistickom chráme. A čo je džinizmus (alebo tiež džainizmus)? Je jedným z indických náboženstiev, spríbuzneným s budhizmom. Patrí k najstarším náboženstvám na svete. Jeho pomenovanie pochádza zo slova „*džin*“ (víťaz). Džinistickí mnísi dodržiavajú päť sľubov: neublížovať živým tvorom, hovoriť vždy pravdu, nekradnúť, nevlastniť nijaký majetok a zachovávať pohlavnú zdržanlivosť. Laici dodržiavajú sľuby v miernejšej podobe.

Sikhov spoznáte podľa turbanov. Na mňa vizuálne pôsobili veľmi dôstojne, priam vznešene.

Sikhovia sú veľmi priateľskí (foto BUBO a na fotke vedľa sikha Peťko Blažek, s ktorým som prešla Vietnam a Kambodžu)

Asi hodinku som s nimi posedela v ich „kancelárii“ neďaleko sikhského chrámu a kuchyne (ide o bezplatnú jedáleň (*langar*), kde sikhovia vydávajú 2x denne jedlo komukoľvek, kto príde, aj cudzincom). Typickými znakmi sikhov je tzv. „5 K“: neostrihané vlasy a neholená brada (*keš*), hrebeň (*kangá*), krátke vojenské nohavice (*kačch*), dýka (*kirpán*) a ocelový náramok (*kará*). Sikhizmus je jedno z najmladších náboženstiev, dnes piatym najväčším náboženstvom na svete. Ide o monoteistické náboženstvo, ktorého vyznávači nefajčia, nepijú alkohol a nejedia mäso. Každý sikh musí študovať písmo a rozmýšľať o bohu, žiť v súlade s príkazmi guru (spočívajú v neuznávaní kastovníctva, nestrihaní vlasov, nekonzumovaní alkoholu, nefajčení tabaku a neužívania drog, v zarábaní peňazí slušným spôsobom, v dodržiavaní štedrosti voči iným) a musí aktívne slúžiť spoločnosti (napríklad vypomáhať v bezplatnej kuchyni). Sikhovia patria medzi najpriateľskejších a najdružnejších ľudí na svete. Napriek tomu však občas prekvapia radikálnymi riešeniami a drsnou bezohľadnosťou. Sikha bez turbanu a tradičného oblečenia možno rozpoznať aj podľa mena. Muži si k nemu pripájajú *Singh* (Lev) a ženy *Kaur* (Levica).

A čo by som dodala na záver?

Keď som si pred cestou predstavovala Varanasi, vybavovali sa mi úplne iné mentálne obrazy než aké mám dnes. To je to čaro osobne prežitého! Pre mňa podmanivé mesto, ktoré stojí za návštevu. Nehovorím, že by som si tu vedela predstaviť žiť :-)! Na to nemám absolútne žiadne genetické predpoklady :-). A nehovorím ani, že pokiaľ človek nemá pochodené iné (menej šokujúce) ázijské krajiny, že si to má rovno "strelit" do Indie. Nie. Odporúčala by som postupné zoznamovanie sa s ázijským koloritom, najskôr menej šokujúce miesta Ázie a až potom India.

V uličkách Varanasi (Janka Onufráková)

Práve vďaka skúsenostiam som sa čiastočne duševne pripravila na to, že ma vo Varanasi (a celkovo v Indii) nečaká čistu postel' (niekde čakala :-), bulváre ako z časopisov (v Nai Dillí a Agre boli) ani pocit domova, ale vrchol toho najdrsnejšieho (žiaľ, veľká chudoba, nedostatok vzdelania, takmer žiadny hygienicky štandard a pod.), vrchol toho najšpinavšieho (neomdlela som, no dym, prach, neskutočný smog a k tomu obrovská horúčava znamenali vyčerpávajúcu kombináciu) a vrchol toho najdivokejšieho (chaos, ktorý bol až napínavý, hluk, blázinec). Pokiaľ ide o koncept expedície, je fajn, že som najskôr vkročila do Nepálu, lebo bol jemnou predprípravou na Indiu. V niečom veľmi podobný, tiež hinduistický, no menej hlučný, menej krikľavo farebný, menej horúci a rozhodne príjemnejšie voňajúci :-). Do Nepálu som sa vlastne celkom dosť zaľúbila :-).

Ešte k môjmu výroku o duševnej príprave na Indiu. Cestovatelia Vám zhodne potvrdia len jedno, a síce, že na Indiu sa nedá vopred pripraviť. Môžete čokoľvek starostlivo načítať, napozerať, v rámci tréningu prespávať hoci aj na verejných toaletách, aj tak Vás India šokuje, priam vyšokuje :-)! Mňa však pozitívne prekvapilo, že som si jej návštevu nemusela vôbec "pretrpieť", naopak, že som si ju v rámci možností užila, vychutnala a cítila som sa v nej fajn! Zámerne vynechávam slovo "príjemne", lebo to sa mi skôr spája s komfortom alebo pokojom, čo minimálne Varanasi rozhodne nemá vo svojom repertoári! Má však mnoho iného, úžasného a neopakovateľného. A znova sa mi potvrdilo, že človek je mimoriadne prispôsobivý tvor! Ak má aspoň trošku kozmopolitnú dušu, nepovažuje svoju domovinu za centrum sveta (a rozumne predpokladá, že inde to nebude ako na Slovensku), je otvorený novým veciam, má rád ľudí a aspoň nejakú úctu voči všetkému a všetkým, potom sa vie prispôbiť mnohým veciam, neposudzuje/neodsudzuje a veľa pochopí. Aj zrak, sluch, chuť a dokonca aj čuch si postupne ako-tak zvyknú. Je samozrejme tiež nutné dodať, že mnoho ľudí má z Indie (obzvlášť z Varanasi) zmiešané alebo negatívne pocity - aj to je OK, na každého totiž zapôsobí inak. Ja však hovorím:

GOTTA RUN TO VARANASI :-)!

PS: Stretnete sa s názormi, že keď sa chystáte do Indie, Varanasi nie je "*good starting point*", lebo patrí k najdrsnejším mestám Indie. Čo ja viem? Mne sa Varanasi ad1 páčilo a ad2 po ňom mi už ďalšie indické mestá pripadali čistejšie, menej chaotické, ľahšie stráviteľné. Vyberte si, či je pre Vás lepšie zažiť „*welcome shock*“ (šok hneď na úvod a potom zažívať už len lepšie) alebo „*goodbye shock*“ (rozlúčkový šok na záver cesty a rýchlo sadnúť do lietadla, ktoré Vás unesie domov) :-).

PPS: Stotožňujem sa s názormi "*Kto nebol v Indii, necestoval*" a "*kto necestoval indickým vlakom, nebol v Indii*" :-).

PPPS: Domov som letela Lufthansou z Dillí do Mníchova a z Mníchova na Schwechat. Keď som dorazila, pripadala som si čudne, všetko sa mi tu zdalo cudzie (asi niet divu po mesiac dlhej expedícii), všetko čisté, tiché, usporiadané. Bolo mi smiešne, že na Slovensku som hneď zaujala dve skupinky asociálnych typov - až som sa zľakla, či nemám na čele napísané, že som práve prišla z Indie a že som crazy alebo či nedajbože nesmrdím (jasné, že nie, lebo hoci som mala po celodennom chodení v posledný deň pobytu v Dillí len pár minút zbalíť sa, prezliecť sa a utekať na letisko na nočný let, stihla som aj sprchu :-). Boli to takí mladší chalani a jedna baba, ktorí, keď ma videli s tou veľkou batožinou, spýtali sa, odkiaľ idem. Ja, že z Indie. Nastalo neveriacke ticho, potom prejav nadšenia a po krátkej debate ma na rozlúčku kamarátsky potľapkali po ramene, že nech sa teda v živote držím :-) a že nech si dávam pozor na hlasivky (hlas som vtedy nemala, mala som celkom problém hovoriť tak, aby mi bolo rozumieť) :-).

ŠŤASTNÉ CESTY, JANKA!

Všetky použité fotky v tejto reportáži sú moje, s výnimkou jednej fotky, ktorú som označila.